

Hva er formålet med fredsprisen?

Taler

Bjørnar Moxnes

Dato

14 mai 2018

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om Rødts forslag om klargjøring av Nobelkomiteens mandat

- 1 Rødt vil i dag fremme følgende forslag i forbindelse med behandlingen av saken:

- 5 «Stortinget ber presidentskapet gjennomføre en utredning med hensikt å tydeliggjøre Alfred Nobels formål med fredsprisen.»

- Det er på høy tid at vi nå har en debatt om Stortingets ansvar for å overholde Alfred Nobels intensjon med fredsprisen. Nobel hadde et tydelig formål med å innstifte prisen, nemlig å lage en pris for å støtte opp om og løfte fram fredsforkjempere og deres arbeid med å fremme fredskongresser, nedrustning og nasjonenes forbrødring. Dessverre har ikke Stortinget fulgt opp intensjonen i tilstrekkelig grad. Altfor mange organisasjoner og mennesker som konsekvent har viet seg til freds- og nedrustningsarbeid, har blitt tilsidesatt, ignorert og usynliggjort, mens en rekke maktpolitikere som har startet angrepskriger og bidratt til opprustning i stedet for nedrustning, har fått fredsprisen. Andre fredsprismottakere har stått for gode formål som fortjener all støtte og hyllest, men driver virksomhet som er ganske langt unna fredsarbeid og nedrustning.

- Derfor fremmet Rødt den 30. november i fjor et forslag om utredning av Nobels formål med fredsprisen og av Stortingets rolle ved valg av medlemmer til komiteen. I dag har vi en ordning der Nobelkomiteens medlemmer velges av Stortinget på bakgrunn av partiloyalitet, ikke fagkunnskap om fredsarbeid. Bråket rundt Carl I. Hagens ønske om å sitte i komiteen viste at mange politikere nå er helt åpne om at en plass i Nobelkomiteen er noe man på et vis har rett på gjennom lang og tro tjeneste i toppolitikken, ikke noe man gjør seg fortjent til gjennom engasjement for fred og nedrustning. Det at komiteen fylles av politikere, men mangler både fredsaktivister og fageksperter, gjenspeiles

dessverre i mange av prisutdelingene.

30

Hele 17 professorer ved de juridiske fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø sendte i fjor brev til presidentskapet med klar beskjed om at Stortinget plikter å forholde seg til Nobels intensjon med fredsprisen. Det betyr å sikre at Nobelkomiteen består av de best kvalifiserte ut fra fredsprisens formål.

35

Som det så ofte skjer når noen er tjent med å opprettholde en situasjon, skapes det inntrykk av at det dreier seg om noe uunngåelig, at det ikke finnes noe alternativ. Det er feil. Opprinnelig var komiteen som delte ut Nobels fredspris, en fagkomité. Den besto av faglig kvalifiserte folk, bl.a. fra fredsbevegelsen, som

40 delte Nobels ønske om å støtte fredsforkjempere og bidra til internasjonale fredskongresser, nedrustning og nasjoners forbrødring.

40

Først i 1948 ble dette endret på. Det året begynte stortingsflertallet å velge medlemmer til Nobelkomiteen ut fra kriteriet om partitilhørighet. Det var dette

45 stortingsrepresentant Hambro kalte å gjøre Nobelkomiteen til et partipolitisk bytte. Heldigvis har ikke det samme skjedd med komiteene som deler ut de andre nobelprisene, de fungerer fortsatt som fagkomiteer. Så alternativet finnes, og det kan brukes som modell også for arbeidet med fredsprisen.

45

Så er det riktig, som det står i innstillingen, at et utvalg på Stortinget i dag gjennomfører et arbeid for å vurdere prosessen og valgbarheten til de komiteer, utvalg og nemnder som Stortinget oppnevner, deriblant Nobelkomiteen. Vi tar til følge anbefalingen om at den delen av forslaget vårt som handler om utnevning av Nobelkomiteen, kan fremmes i dette utvalget. Så håper vi de

50 andre partiene ikke vil tviholde på Nobelkomiteen som et partipolitisk bytte, for å bruke Hambros ord.

55

Men uavhengig av det nevnte utvalgets arbeid er behovet for å klargjøre Alfred Nobels intensjon med fredsprisen like fullt til stede. Det er først og fremst

60 politikerne på Stortinget og de politikerne som Stortinget utnevner til å sitte i Nobelkomiteen, som har ansvaret for å følge opp Alfred Nobels vilje. Når disse har tolket seg så pass langt vekk fra Nobels intensjoner med fredsprisen, er det naturlig, mener vi, at Stortinget tar grep for å rydde opp og for å klargjøre hva som var den opprinnelige hensikten med fredsprisen. Derfor tar jeg opp Rødts

65 forslag til saken.

65

Kilde
www.stortinget.no

70 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/hva-er-formalet-med-fredsprisen>

75

80

85

90

95

100

105